

ÄTA-arbeten på löpande räkning

Erik Svedlund, 2025-10-23

Årets
samhälls-
insats 2025

SVENSKA
UTBILDNINGSPRISET

Fråga:

Vad är oftast svårast vid tillämpningen av självkostnadsprincipen?

- 1 Att veta vilka kostnader som är ersättningsgilla.
- X Att ta fram tillräcklig dokumentation och bevisning.
- 2 Att komma överens med beställaren om vad som är skäligt.

Syftet med webinariet

- Ge en praktiskt förankrad men juridiskt korrekt genomgång av självkostnadsprincipen.
- Gå igenom regleringen i AB 04 och ABT 06, relevanta rättsfall, bevisfrågor och vanliga fallgropar.
- Målet är att ge en djupare förståelse för hur parterna ska agera för att undvika tvist.

Erik Svedlund

Titel: Advokat/Partner

Företag: Litigate Advokatbyrå

Om mig: Jag har mångårig erfarenhet av strategisk rådgivning till företag, myndigheter och organisationer med fastighets- och entreprenadrelaterade frågor. Vidare har jag stor erfarenhet av bygg- och fastighetsrelaterade tvister inför hyresnämnder, skiljenämnder och domstolar.

Självkostnadsprincipens grunder

- **Tre ersättningsformer:**
 1. **Fast pris** – det vanligaste och mest förutsägbara.
 2. **À-pris/mängdreglering** – används när mängderna är osäkra men priset per enhet är fast.
 3. **Löpande räkning** – där självkostnadsprincipen gäller.
- **Självkostnadsprincipen regleras i AB 04/ABT 06 kap. 6 §§ 9–10**

Vad är ersättningsgilla kostnader?

AB 04 kap. 6 § 9

Enligt självkostnadsprincipen utgår ersättning för

1 kostnader för material och varor

2 kostnader för arbetsledning

3 kostnader för arbetare

4 kostnader för hjälpmedel

5 kostnader för underentreprenader

6 kostnader för försäkringar i den mån de avser entreprenörens risk samt avgifter enligt lag och till företagargorganisationer

7 kostnader för utredning och projektering samt kostnader i övrigt som inte anges i § 10 p. 2 i detta kapitel

8 a) entreprenörarvode beräknat som procent av kostnaderna enligt p. 1 -7 ovan, exklusive mervärdesskatt eller

b) Entreprenörarvode beräknat som procent av kostnaderna enligt p. 1-7 ovan, för arbetare, hjälpmedel, material eller vara, som tillhandahålls av beställaren, exklusive mervärdesskatt.

Rättsfall, Nybropalatset (Svea hovrätt 2016)

Twistefrågor:

Domstolen prövade bland annat om följande kostnader var ersättningsgilla:

- Resor, parkering och telefoni.
- Mat och dryck vid möten.
- Stulna verktyg och ej förbrukad utrustning.

Hovrättens bedömning:

Resor, telefoni och enklare måltider bedömdes som nödvändiga och normala kostnader för entreprenadens genomförande.

Stulna verktyg och ej förbrukad utrustning bedömdes falla inom entreprenörens egen riskssfär och ersattes inte.

Nybropalatset, T 10408-14 (Svea hovrätt 2016)

Lärdom:

Kostnaden måste vara **nödvändig för entreprenaden**, inte något som uppkommit av andra skäl eller som entreprenören ändå hade haft. Dessutom ska den inte ersättas på annat sätt (t.ex. genom entreprenörarvode).

Praktisk betydelse:

Domen används flitigt i praxis och skiljeförfaranden som vägledning för hur domstolar bedömer ersättningsgillhet, skälighet och beviskrav vid ÄTA-arbeten på löpande räkning.

Checklista

Är en kostnad ersättningsgill?

- Har den uppkommit i samband med entreprenaden?
- Har kostnaden varit nödvändig för att arbetet ska kunna utföras?
- Omfattas kostnaden av entreprenörens riskssfär?
- Är kostnaden redan ersatt på annat sätt?
- Är kostnaden rimlig och motiverad i förhållande till fackmässighet?
- Är kostnaden något som en arbetsgivare normalt bekostar?

Entreprenörens omsorgs- och redovisningsskyldighet

AB 04 kap. 6 § 10

Vid tillämpning av självkostnadsprincipen gäller följande.

1. Entreprenören skall fullgöra sin uppgift så att beställaren erhåller bästa tekniska och ekonomiska resultat.

Poängen är:

Entreprenören ska alltid välja lösningar som är rimliga i förhållande till kostnaden – utan att tumma på kvalitet eller säkerhet.

Bevisbördan – vem ska bevisa vad?

Som utgångspunkt gäller följande:

- **Entreprenören** ska bevisa att kostnaden har uppstått, att den är hänförlig till entreprenaden och att den motsvarar verkligt utfört arbete.
- Om **entreprenören** lyckas med det, flyttas bollen över till **beställaren**, som då måste visa att entreprenören brustit i sin omsorgsplikt – till exempel att man varit ineffektiv eller orsakat onödiga kostnader.

Redovisningsskyldighet och rätten att granska

AB 04 kap. 6 § 10

Vid tillämpning av självkostnadsprincipen gäller följande.

4 Beställaren har rätt att granska samtliga originalverifikationer i den mån de avser kostnader enligt § 9 p. 1-7 i detta kapitel.

Här finns två viktiga saker att komma ihåg:

- Det är entreprenörens skyldighet att på begäran tillhandahålla granskningsunderlag.
- Beställaren har i regel inte rätt att granska underlag för centraladministration och vinst – eftersom dessa ersätts via entreprenörarvode och inte mot faktiska kostnader.

Redovisningsskyldighet och rätten att granska

Tips till entreprenörer:

Dokumentera allt. Tidrapporter, leveranssedlar, fakturor – ju bättre dokumentation, desto mindre utrymme för diskussion.

Tips till beställare:

Begär underlag löpande, inte först vid slutregleringen. Det gör att ni kan upptäcka problem i tid och undvika stora tvister senare.

Skälighetsbedömning?

KöpL 45 §

Följer priset inte av avtalet, skall köparen betala vad som är skäligt med hänsyn till varans art och beskaffenhet, gängse pris vid tiden för köpet samt omständigheterna i övrigt.

Fråga:

Har Entreprenören, när självkostnadsprincipen är avtalad, rätt att få skälig ersättning för utfört arbete?

☐ Ja

☒ Nej

☐ Kanske

Två rättslinjer i praxis

”Nybropalatset-linjen”

- Pris enligt AB/ABT:s självkostnadsprincip följer av avtalet, vilket utesluter domstolens skälighetsbedömning.
- Företräds av: T 3798-13 Nybropalatset (2014), T 1365-22 (2023), T 3012-23 (2024).

”Gripenhus-linjen”

- Principen i 45 § köplagen och 36 § konsumenttjänstlagen tillämpas analogt även kommersiellt.
- Företräds av: T 2388-01 (2004), Gripenhus (NJA 2016), T 6691-17 (2020), T 3831-21 (2023), T 1290-23 (2024).

Dagens rättsläge (hösten 2025)

- Högsta domstolen har ännu inte avgjort frågan i kommersiell entreprenad.
- Underinstanserna är splittrade:
 - Svea hovrätt är delad mellan Nybropalatset-linjen (maj 2024) och Gripenhus-linjen (juni 2024).
 - Västra hovrätten ligger stadigt på Nybropalatset-linjen.
 - Göta hovrätt följer Gripenhus-linjen.
- Rättsläget är alltså otydligt och det är fullt möjligt att frågan når HD igen.

Praktiska tips och vanliga fallgropar

Praktiska tips:

1. Skriv tydliga gränsdragningslistor.
2. Dokumentera löpande.
3. Kommunicera och reklamera i tid.
4. Agera som om det vore fast pris.

Vanlig fallgropar:

1. Entreprenören flyttar ut centrala funktioner till projektet för att kunna ta betalt mot självkostnad.
2. Parterna avtalar i förväg om ett "timpis" för delar av självkostnaden.

Avslutning

Vi har idag gått igenom:

- Vad självkostnadsprincipen är och när den tillämpas
- Vilka kostnader som är ersättningsgilla – och vilka som inte är det
- Entreprenörens omsorgs- och redovisningsskyldighet
- Bevisbördan och vikten av god dokumentation,
- Domstolarnas ställningstagande i skälighetsfrågan, och slutligen
- Praktiska tips för att undvika tvister

Entreprenadjuridik 1

27 januari

Som kursdeltagare får du kunskap om:

- Förståelse för byggbranschens avtalssystem.
- Grundläggande kunskaper i AB 04, ABT 06, AB 25, ABPU 25 samt ABK 09
- Kunskaper inom avtalsrätt, upphandlings- och ersättningsformer samt hur kontraktshandlingar tolkas och tillämpas.
- ÄTA-arbeten
- Tidsfrister

Entreprenadjuridik 2

29 april

Som kursdeltagare får du kunskap om:

- Byggbranschens avtalssystem.
- Tider (kontraktstid, entreprenadtid, garantitid, färdigställandetid m.m.).
- ÄTA-arbeten, hinder, störningar etc.
- Skadestånd och viten
- Hävning

Vad tyckte du om dagens webinarium?

**Ta gärna 30 sekunder och svara på utvärderingen!
Efter det besvaras frågor i mån av tid**

Frågor?

**Årets
samhälls-
insats 2025**

 **SVENSKA
UTBILDNINGSPRIS**

Tack!

För frågor om BG Institute och våra kurser,
mejla oss på kursinformation@bginstitute.se

**Årets
samhälls-
insats 2025**

SVENSKA
UTBILDNINGSPRISET